

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDAKİ AMAÇ VE
KAZANIMLARIN ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA DAYALI ZEKÂ
ALANLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Doç. Dr. Gülay EKİCİ*
Yrd. Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN**
Arş. Gör. Feyza UÇAR***

Özet

Bu araştırmanın amacı, 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan okul öncesi eğitim programının Çoklu Zeka Kuramına dayalı zeka alanları açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Araştırmada okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanlarına göre dağılımları ortaya konulmuştur. Bu amaçla araştırmacılar tarafından, okul öncesi eğitim programında gelişim alanlarına göre yer alan amaç ve kazanımlar esas alınarak "Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Amaç ve Kazanımların Çoklu Zeka Kuramına Yönelik Analizine Ait Görüş Formu" oluşturulmuştur. Bu form araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 60 anaokulu öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 13.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde her bir amaç ve kazanımın çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanlarına göre dağılımına ilişkin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; psikomotor alanda amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı bedensel-kinestetik zeka alanı, sosyal-duygusal alanda amaçların en çok kapsadığı zeka alanı sözel-dilsel, kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı ise sosyal-kişilerarası zeka alanlarıdır. Dil ve bilişsel alanlarda yer alan amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı sözel-dilsel zeka, özbakım becerilerinde amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı, bedensel-kinestetik zeka olmuştur.

Anahtar kelimeler: Çoklu zeka alanları, okul öncesi eğitim, eğitim programı, okul öncesi eğitim programı.

* Gazi Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı, gekici@gazi.edu.tr

** Pamukkale Üniversitesi, Okul Öncesi Ana Bilim Dalı, hulyagulay7@hotmail.com

*** Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Okul Öncesi Ana Bilim Dalı, feyzaucar@kilis.edu.tr

ASSESSING PRESCHOOL EDUCATION PROGRAM'S AIMS AND ACHIEVEMENTS IN TERMS OF INTELLIGENCE FIELDS BASED ON MULTIPLE INTELLIGENCE THEORY

Abstract

The purpose of this study is to assess the preschool education program prepared for 60-72 month-old children, in terms of intelligence fields based on Multiple Intelligence Theory, according to the views of teachers. The study revealed distributions of goals and acquisitions in the preschool education program according to intelligence fields based on multiple intelligence theory. In order to achieve this purpose, "The Feedback Form for the Analysis of Goals and Acquisitions in Preschool Education Program in Terms of Multiple Intelligence Theory" was formed by researchers, based on goals and acquisitions in the preschool education program according to the development fields. This form was applied to 60 kindergarten teachers, who constitute the sample group of the study. The SPSS 13.0 software package was used to analyse the data. During the analysis of the data, the frequency and percentages related to distribution of each goal and acquisition according to intelligence fields, which are based on multiple intelligence theory, were calculated. The results of the study concluded that the intelligence field that is covered by goals and acquisitions in the psychomotor field at the most is the bodily- kinaesthetic intelligence field, the intelligence field that is covered by goals in the social-emotional field at the most is the verbal-linguistic intelligence field and the intelligence field that is covered by acquisitions at the most is the social-interpersonal intelligence field. While the intelligence field that is covered by goals and acquisitions in linguistic and cognitive fields at the most is the verbal-linguistic intelligence, the intelligence field that is covered by goals and acquisitions in self-care skills at the most is the physical-kinaesthetic intelligence field.

Keywords: *Multiple intelligence fields, preschool education, education program, preschool education program.*

1.GİRİŞ

Uzun yıllar boyunca insanların zekâları matematik becerileriyle ve akademik başarılarıyla ilişkili olarak düşünülmüştür. Ancak 1980'lerden sonra yapılan çalışmalar sonucunda zekânın farklı boyutlar üzerinde olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmalardan birisi de Howard Gardner'a ait olan Çoklu Zekâ Kuramıdır. Gardner beyni hasar görmüş hastalar üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda hastaların mantıksal düşünme gücünü yitirmelerine karşın şarkı söyleme, ıslık çalma gibi alanlarda bir sorun olmadığını gözlemiştir. Bundan yola çıkarak zekânın birden fazla boyutunun olduğunu düşünmüştür. Örneğin, müziksel

zekanın beynin sağ yarı küresi ile, dilsel zekanın ise beynin sol yarı küresi ile ilişkili olduğu görülmektedir (Armstrong, 2000). Böyle bir ayrımın olması Gardner'in farklı zekâ alanları üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Gardner 1993'e kadar yedi farklı zekâ türünden bahsetmiştir. Bunlar 1. Sözel-dilsel zekâ 2. Mantıksal-matematiksel zekâ 3. Görsel-uzamsal zekâ 4. Müziksel-ritmik zekâ 5. Bedensel-kinestetik zekâ 6. Özedönük-İçsel zekâ 7. Kişilerarası-Sosyal zekâ. Daha sonra sekizinci zekâ alanı olan doğa zekâsı eklenmiştir (Saban, 2002). Gardner'ın sözünü ettiği sekiz tür zekâ alanı aşağıda açıklanmıştır (Checkly, 1997; Gardner, 1999; Demirel, 2000; Hoerr, 2002; Açıkgöz, 2003; Erman 2003; Tuğrul ve Duran, 2003; Baykal, 2005; Uysal, 2006).

1. Sözel-Dilsel Zekâ: Bireyin kendisini iyi ifade etmesi ve karşı tarafı iyi anlayabilmesidir. Sözel-dilsel zekâsı gelişmiş kişiler güzel konuşurlar, kendilerini iyi ve etkili bir şekilde karşı tarafa ifade edebilirler. Şair, yazar, sunucu gibi mesleklerdeki kişiler bu alanda yer alır (Demirel, 2000; Tuğrul ve Duran, 2003).

2. Mantıksal-Matematiksel Zekâ: Problem çözme, neden sonuç ilişkisi kurma, sayı ve semboller, hesaplama, örüntüler bu alan içerisinde yer alır. Bu alandaki bireyler çok yönlü düşünme özelliğine sahip oldukları için olaylar arasında ilişki kurmada başarılıdırlar (Açıkgöz, 2003; Baykal, 2005).

3. Görsel-Uzamsal Zeka: Resimlere, şekillere, imgelere ve üç boyutlu nesnelere ilgi duyarlar. Bu alana sahip bireyler; resim yapmaktan, şekil yapmaktan, hayal kurmaktan hoşlanırlar. Harita, tablo ve diyagramları daha kolay anlarlar. Görsel sunumlardan hoşlanırlar (Checkley, 1997; Gardner, 1999).

4. Müziksel-Ritmik Zeka: Bu alana sahip bireyler seslere, tonlara, notalara karşı hassastırlar. Müziğe ilgi duyarlar. Ritim tutmaktan, müzikle çalışmaktan, şarkı söylemekten ve mırıldanmaktan hoşlanırlar. Şarkıları kolayca öğrenirler ve besteci, müzisyen olmaya yatkındırlar (Tuğrul ve Duran, 2003; Uysal, 2006).

5. Bedensel-Kinestetik Zekâ: Bu zekâ alanına sahip bireyler vücutlarını kontrol etmede daha başarılıdırlar. Vücutlarını kullanarak öğrenmekten zevk alırlar. Hareket ederek ve hareketleri gözlemleyerek öğrenmeye yatkındırlar. Uzun süre yerlerinde oturamazlar. Bu alana sahip olan bireylerin aktör, dansçı, pandomim sanatçısı gibi mesleklerle yatkınlığı vardır (Checkley, 1997; Yavuz, 2001).

6. Özedönük-İçsel Zeka: Kişinin kendisini, yeteneklerini, ilgi alanlarını iyi bilmesi ve tanımasıdır. Yeteneklerinin, hobilerinin, isteklerinin ve ulaşamayacağı amaçlarının farkındadırlar. Bu alana sahip

bireyler, yüksek düzeyde düşünme becerisine sahiptirler. Kendilerini dinlemekten hoşlanırlar, içe kapanıktırlar (Erman, 2003; Uysal, 2006).

7. Kişilerarası-Sosyal Zekâ: Bireylerle iletişim kurmaktan, onları dinlemekten zevk alırlar. Bireylerin mimiklerini, duygularını anlamaktan hoşlanırlar. Yüksek düzeyde empati kurma becerisine sahiptirler. İşbirliğiyle hareket etmede ve liderlik rolünü üstlenmede başarılıdırlar (Checkley, 1997; Hoerr, 2002).

8. Doğa Zekâsı: Çevreye olan farkındalıkları yüksek düzeydedir. Tabiatla ilgilenmekten, doğayı incelemekten ve çevreyi araştırmaktan hoşlanırlar. Taşa, toprağa, bitkilere ve hayvanlara karşı ilgilidirler (Checkley, 1997; Uysal, 2006).

Okul Öncesi Dönem Açısından Çoklu Zekâ Kuramının Önemi

Okul öncesi dönem çocukların bilgi, beceri ve alışkanlıklarının olduğu önemli bir süreçtir. Bu dönemde çocuklar kendilerini daha iyi tanımaya, anlamaya ve problemleri fark etmeye başlarlar. Okul öncesi dönemde çocuğun bu farkındalığından faydalanarak bu sürecin en etkili şekilde kullanılması önem taşımaktadır (Tuğrul ve Duran, 2003).

Çoklu zekâ kuramı; eğitimde bireyselliğe yer vermesi ve çocuklara farklı alternatifler sunarak ilgilerini çekmesi bakımından okul öncesi dönemde önem taşımaktadır (Uysal, 2006). Ayrıca bu dönemdeki çocuğun kendine has zekâ alanının keşfedilmesi ve bu alana uygun öğrenme stiline oluşturulması açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Zekâ alanına yönelik yapılan uygulamalar, çocuğun daha çok ilgisini çekerek bilgisinin kalıcılığını arttırmaktadır. Geleneksel öğretimin dışına çıkarak, sözel-dilsel zekâ alanı dışında farklı öğretim yöntemleri kullanılmasını sağlaması açısından da öğretmenlere farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin güdülenmesinde, başarılarının artmasında destek olmaktadır. Çeşitli alanlarda yapılan bazı çalışmalar da; çoklu zekâ ile uygulanan eğitimin geleneksel eğitimden çok daha kalıcı ve etkili olduğunu göstermiştir (Saban, 2002; Tuğrul ve Duran, 2003; Uysal, 2006).

Okul öncesi dönemde yapılan uygulamalar, çocuğun ileriki yılları için temel kabul edilmektedir. Çocuğun bu dönemdeki merakı ve öğrenme isteği zeka alanına yönelik çalışmalarla birleştiğinde geleceği için faydalı yatırımlar sağlayacaktır. Bu dönemde çocuğun ilgi alanına yönelik çalışmalar yapılarak en üst düzeyde gelişme olanağı yaratılabilir (Karadağ, 2009).

Çoklu zeka kuramının uygulandığı programlar mevcut olmakla birlikte, birebir tamamen çoklu zeka kuramının uygulandığı programlara

ulaşmak mümkün değildir. Yapılan çalışmaların genelinde çoklu zekanın temelinde programlar uygulanarak etkisi araştırılmıştır (Elibol, 2000; Kolb ve Weede, 2001; Lowe, Nelson, O'donnell ve Walker, 2001; Temur, 2001; Bayhan, 2003; Köroğlu ve Yeşildere, 2004; Ulutaş, 2005; Uysal, 2006; Bulut-Pedük, 2007; Kutluca, Çatlıoğlu, Birgin, Aydın, ve Butakın, 2009; Ekşi, 2009; Müftüler, 2009).

Genel olarak yapılan çalışmalara bakıldığında, çoklu zeka ile uygulanan programların daha etkili ve öğrenciler tarafından daha zevkli bulunduğu belirlenmiştir (Baltes, Cahil ve Moretto, 2000; Janes, Koutsopanagos, Mason ve Villaranda, 2000). Ancak yapılan çalışmalar arasında okul öncesi dönemin eğitim programının çoklu zeka kuramına dayalı olarak incelenmesi noktasında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma verilerinin alana nitelikli veriler kazandırması açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan okul öncesi eğitim programının çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir.

2.YÖNTEM

Betimsel bir çalışma olan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ve halen var olan durumu, mevcut olayları, grupları, objeyi ve özellikleri olduğu gibi betimlemeyi-resmetmeyi-açıklamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1998; Ekiz, 2003).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Denizli ilindeki, ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan 60 okul öncesi eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitim lisans programlarından mezundur. Öğretmenlerin 47'si (% 78.3 bayan, 13'ü (% 21.7) erkektir. Öğretmenlerin 52'si (% 86.7) 7-10 yıl arasında öğretmenlik deneyimine sahiplerken, 8'i (% 13.3) ise 5-6 yıl arasında öğretmenlik deneyimine sahiptirler.

2.2. Veri Toplama Aracı

Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Amaç ve Kazanımların Çoklu Zeka Kuramına Yönelik Analizine Ait Görüş Formu: Veri toplamada kullanılan form, Milli Eğitim Bakanlığı 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan amaç ve kazanımlar esas alınarak oluşturulmuştur. Dolayısıyla bu kapsamda Görüş Formu, gelişim alanlarına göre belirlenmiş amaç

kazanımlardan oluşmaktadır. Her amaç, kazanımın maddeleştirilmesiyle oluşturulan Görüş Formunda toplam 318 madde yer almaktadır. Her bir amaç ve kazanım, bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal, sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, sosyal-kişilerarası, müziksel-ritmik, içsel-öze dönük ve doğacı zeka alanları olmak üzere toplam sekiz zeka alanında değerlendirilmektedir. Ölçme aracı olarak kullanılan bu görüş formu, Türkiye’de kullanılan ulusal bir programda yer alan amaç ve kazanımlardan oluştuğu için ve doğrudan programı yansıttığı için herhangi bir uzman görüşüne başvurulmamıştır

Tablo 1. Okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların çoklu zeka kuramına yönelik analizine ait görüş formuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler ve cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları

Alanlar	Cronbach Alpha
Psikomotor Alan (5 amaç + 46 kazanım)	.99
Sosyal Duygusal Alan (15 amaç + 58 kazanım)	.98
Dil Alanı (8 amaç + 37 kazanım)	.98
Bilişsel Alan (21 amaç + 97 kazanım)	.99
Öz Bakım Becerileri (5 amaç + 26 kazanım)	.94

Tablo 1 incelendiğinde, Görüş Formunun tüm alt boyutlarının ve tamamının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .001$). Tabloda, en fazla amaç ve kazanımın bulunduğu alanın bilişsel alan olduğu belirlenirken, en az amacın psikomotor ve özbakım becerileri alanlarında, en az kazanımın ise özbakım becerileri alanında olduğu görülmektedir.

2.2. Uygulama

Araştırmada, veri toplama işleminden önce random yöntemiyle Denizli il merkezinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 23 ilköğretim okulu belirlenmiştir. Okullarla ilgili Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alındıktan sonra, ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan öğretmenlere ulaşılmıştır. Ulaşılan 80 öğretmenden 60’ı gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerle araştırmacılar tarafından çoklu zeka kuramıyla ilgili görüşmeler yapıldıktan sonra görüş formunu nasıl dolduracakları hakkında bilgi verilmiştir. Veri toplama sürecinde,

öğretmenlerin ihtiyaç duydukları noktalarda öğretmenlere rehberlik yapılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 13.0 paket programıyla yapılmıştır. Verilerin analizinde, Görüş Formunda yer alan maddelerin frekans ve yüzde dağılımları gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır.

3.BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 2. Okul öncesi eğitim programında psikomotor alanda yer alan amaçların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre psikomotor alandaki amaçlar	f	%
Bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal, mantıksal matematiksel ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	58	30,37
Bedensel-kinestetik ve sözel-dilsel zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	54	28,27
Bedensel-kinestetik ve görsel-uzamsal zeka alanlarında yer alan amaçlar (2 amaç)	48	25,13
Bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	31	16,23
Genel toplam (5 amaç)	19	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi, çalışma grubundaki okul öncesi öğretmenlerine göre psikomotor alandaki 5 amacın tamamı birden fazla zeka alanını içermektedir. Amaçlar en az iki, en çok da dört zeka alanında değerlendirilmişlerdir. Amaçların 1’i (% 30.37) bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal, mantıksal matematiksel ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1’i (% 28.27) bedensel-kinestetik ve sözel-dilsel zeka alanlarında; 2’si (% 25.13) bedensel-kinestetik ve görsel-uzamsal zeka alanlarında; 1’i (% 16.23) ise bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve

mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer almaktadır. Okul öncesi eğitimi öğretmenleri, psikomotor alandaki tüm amaçların bedensel-kinestetik zeka alanını temsil ettiğini düşünmektedirler. Tabloda, amaçların en çok kapsadığı diğer zeka alanlarının ise görsel-uzamsal ve mantıksal-matematiksel zeka alanları olduğu görülmektedir. Ayrıca psikomotor alandaki amaçlar arasında tek bir zeka alanında yer alan amaç bulunmamaktadır. Öğretmen görüşlerine göre psikomotor alandaki hiçbir amaç, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük, müzisel-ritmik ve doğacı zeka alanlarında yer almamaktadır.

Tablo 3. Okul öncesi eğitim programında psikomotor alanda yer alan kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre psikomotor alandaki kazanımlar	f	%
Bedensel-kinestetik zeka alanında yer alan kazanımlar (1 kazanım)	60	14,89
Bedensel-kinestetik ve sözel-dilsel zeka alanlarında yer alan kazanımlar (4 kazanım)	56	13,90
Bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (3 kazanım)	52	12,90
Bedensel-kinestetik ve müzikel-ritmik zeka alanlarında yer alan kazanımlar (2 kazanım)	51	12,66
Bedensel-kinestetik ve görsel-uzamsal zeka alanlarında yer alan kazanımlar (14 kazanım)	50	12,41
Bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer alan kazanımlar (18 kazanım)	50	12,41
Bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve sözel-dilsel zeka alanlarında yer alan kazanımlar (3 kazanım)	49	12,16
Bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal, sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer alan kazanımlar (1 kazanım)	35	8,68
Genel toplam (46 kazanım)	403	100,0

Tablo 3'te, çalışma grubunda yer alan okul öncesi eğitimi öğretmenlerine göre psikomotor alandaki 46 kazanımdan, 1'i (%14.89) tek bir zeka alanında (bedensel-kinestetik), kalan 45'i ise birden fazla zeka alanında yer almaktadır. Kazanımlardan 4'ü (% 13.90) bedensel-kinestetik ve sözel-dilsel zeka alanlarını, 3'ü (% 12.90) bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve içsel-özedönük zeka alanlarını; 2'si (% 12.66) bedensel-kinestetik ve müziksel-ritmik zeka alanlarında; 14'ü (% 12.41) bedensel-kinestetik ve görsel-uzamsal zeka alanlarında; 18'i (% 12.41) bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında; 3'ü (% 12.16) bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve sözel-dilsel zeka alanlarında; 1'i (% 8.68) ise bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal, sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en fazla dört zeka alanını kapsayabildiği yönünde görüş belirtildiği görülmektedir. Görüldüğü gibi, amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, bedensel-kinestetik, görsel-uzamsal ve sözel-dilsel zeka alanlarıdır. Öğretmen görüşlerine göre hiçbir kazanım, sosyal-kişilerarası ve doğacı zeka alanlarında yer almamaktadır.

Tablo 4. Okul öncesi eğitim programında sosyal duygusal alanda yer alan amaçların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre sosyal-duygusal alandaki amaçlar	f	%
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel- özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (2 amaç)	30	15.46
Sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (6 amaç)	28	14.43
Sözel-dilsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel- özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	26	13.40
Sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	25	12.89
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal ve içsel- özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	19	9.79
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, sosyal kişilerarası ve içsel zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	18	9.28
Sözel-dilsel ve doğacı zeka alanlarında yer alan amaçlar (2 amaç)	17	8.76

Mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, sosyal-kişilerarası ve doğacı zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	16	8.25
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal ve bedensel-kinestetik zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	15	7.73
Genel toplam (15 amaç)	194	100.0

Tablo 4'te görüldüğü gibi, okul öncesi eğitim öğretmenlerine göre sosyal-duygusal alanda yer alan 15 amacın tamamı birden fazla zeka alanı içinde değerlendirilmektedir. Amaçların en fazla beş, en az ise iki zeka alanında değerlendirilmiştir. Amaçlardan 2'si (% 15.46) sözel-dilsel, görsel uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 6'sı (% 14.43) sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 13.40) sözel-dilsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 12.89) sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 9.79) sözel-dilsel, görsel-uzamsal ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 9.28) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 2'si (% 8.76) sözel-dilsel ve doğacı zeka alanlarında; 1'i (% 8.25) mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, sosyal-kişilerarası ve doğacı zeka alanlarında; 1'i (% 7.73) de sözel-dilsel, görsel-uzamsal ve bedensel-kinestetik zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarıdır. Öğretmen görüşlerine göre kazanımların tamamında yer almayan çoklu zeka alanı bulunmamaktadır.

Tablo 5. Okul öncesi eğitim programında sosyal duygusal alanda yer alan kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre sosyal-duygusal alanındaki kazanımlar	f	%
Mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer alan kazanımlar (2 kazanım)	60	22.14
Sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (29 kazanım)	55	20.30
Sözel-dilsel, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer alan kazanımlar	46	6.97

(4 kazanım)		
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel- özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (6 kazanım)	35	2.92
Bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer alan kazanımlar (2 kazanım)	29	10.70
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (10 kazanım)	24	8.86
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer alan kazanımlar (5 kazanım)	22	8.12
Genel toplam (58 kazanım)	271	100.0

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal-duygusal alanda yer alan 58 kazanımın tamamı birden fazla zeka alanı içinde yer almaktadır. Kazanımlar en az üç, en çok da altı zeka alanında yer almaktadır. Kazanımlardan 2'si (% 22.14) mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında; 29'u (% 20.30) sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 4'ü (% 16.97) sözel-dilsel, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında; 6'sı (% 12.92) sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 2'si (% 10.70) bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında; 10'u (% 8.86) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 5'i (% 8.12) de sözel-dilsel, görsel-uzamsal, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, sosyal-kişilerarası, içsel ve bedensel-kinestetik zeka alanlarıdır. Öğretmen görüşlerine göre hiçbir kazanım, müziksel-ritmik zeka alanında yer almamaktadır.

Tablo 6. Okul öncesi eğitim programında dil alanında yer alan amaçların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre dil alanındaki amaçlar	f	%
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (2 amaç)	55	27.64
Sözel-dilsel zeka alanında yer alan kazanımlar (3 amaç)	51	25.63
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve müziksel-ritmik zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	48	24.12
Sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer alan amaçlar (2 amaç)	45	22.61
Genel toplam (8 amaç)	199	100.0

Tablo 6 incelendiğinde, çalışma grubunda yer alan okul öncesi eğitimi öğretmenlerine göre dil alanındaki 8 amaçtan 3'ü tek bir zeka alanında (sözel-dilsel) yer almaktadır. Diğer amaçların da en çok 4 zeka alanında yer aldığı görülmektedir. Amaçlardan 2'si (% 27.64) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 3'ü (% 25.63) sözel-dilsel zeka alanında; 1'i (% 24.12) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve müziksel-ritmik zeka alanlarında; 2'si (% 22.61) sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer almaktadır. Öğretmenler amaçların en fazla dört zeka alanını kapsadığına yönelik görüş belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve müziksel-ritmik zeka alanlarıdır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, dil alanındaki hiçbir amaç, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer almamaktadır.

Tablo 7. Okul öncesi eğitim programında dil alanındaki yer alan kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre dil alanındaki kazanımlar	f	%
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve sosyal-kişilerarası zeka alanlarında yer alan kazanımlar (7 kazanım)	60	27.91
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, müziksel-ritmik ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (13 kazanım)	55	25.58
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik ve sosyal-kişilerarası zeka alanlarında yer alan kazanımlar (3 kazanım)	35	16.28

Sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında yer alan kazanımlar (2 kazanım)	33	15.35
Sözel-dilsel, müziksel-ritmik ve bedensel-kinestetik zeka alanlarında yer alan kazanımlar (5 kazanım)	21	9.77
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (7 kazanım)	11	5.12
Genel toplam (37 kazanım)	215	100.0

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin görüşlerine göre dil alanında yer alan 37 kazanımın tamamı birden fazla zeka alanı içinde yer almaktadır. Kazanımlar en az iki, en çok da beş zeka alanında yer almaktadır. Kazanımlardan 7’si (% 27.91) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve sosyal-kişilerarası zeka alanlarında; 13’ü (% 25.58) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, müziksel-ritmik ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 3’ü (% 16.28) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik ve sosyal-kişilerarası zeka alanlarında; 2’si (% 15.35) sözel-dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka alanlarında; 5’i (% 9.77) sözel-dilsel, müziksel-ritmik ve bedensel-kinestetik zeka alanlarında; 7’si (% 5.12) sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve sosyal-kişilerarası zeka alanlarıdır. Öğretmen görüşlerine göre hiçbir kazanım, doğacı zeka alanında yer almamıştır.

Tablo 8. Okul öncesi eğitim programında bilişsel alanda yer alan amaçların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka türlerine göre bilişsel alandaki amaçlar	f	%
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında yer alan amaçlar (4 amaç)	60	31.58
Mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında yer alan amaçlar (10 amaç)	57	30.00
Sözel-dilsel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında yer alan amaçlar (3 amaç)	33	17.37
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (4 amaç)	25	13.16

Sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	15	7.89
Genel toplam (21 amaç)	190	100.0

Tablo 8 incelendiğinde, bilişsel alandaki 21 amacın tamamı birden fazla zeka alanı içinde yer almaktadır. Amaçlar en az iki, en çok ise dört zeka alanında yer almaktadır. Amaçlardan 4'ü (% 31.58) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında; 10'u (% 30.00) mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında; 3'ü (% 17.37) sözel-dilsel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında; 4'ü (% 13.16) Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 7.89) sözel-dilsel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarıdır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, bilişsel alanındaki hiçbir amaç bedensel-kinestetik, müziksel-ritmik ve doğacı zeka alanlarında yer almamaktadır.

Tablo 9. Okul öncesi eğitim programında bilişsel alanda yer alan kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre bilişsel alandaki kazanımlar	f	%
Mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (20 kazanım)	60	20.07
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (37 kazanım)	55	18.39
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (2 kazanım)	50	16.72
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (16 kazanım)	49	16.39
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında yer alan kazanımlar (17 kazanım)	47	15.72
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan kazanımlar (5 kazanım)	38	12.71
Genel toplam (97 kazanım)	29	100.0

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlerin görüşlerine göre bilişsel alanda yer alan 97 kazanımın tamamı birden fazla zeka alanı içinde yer almaktadır. Kazanımlar en az üç, en çok beş zeka alanında yer almaktadır. Kazanımlardan 20'si (% 20.07) mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik ve içsel zeka alanlarında; 37'si (% 18.39) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve içsel zeka alanlarında; 2'si (% 16.72) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarında; 16'sı (% 16.39) sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarında; 17'si (% 15.72) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve görsel-uzamsal zeka alanlarında; 5'i (% 12.71) Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel ve içsel-özedönük zeka alanlarıdır. Öğretmen görüşlerine göre hiçbir kazanım, müziksel-ritmik ve doğacı zeka alanında yer almamıştır.

Tablo 10. Okul öncesi eğitim programında özbakım becerileri alanında yer alan amaçların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka alanlarına göre özbakım becerileri alanındaki amaçlar	f	%
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (3 amaç)	46	56.79
Mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	20	24.69
Bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel ve doğacı zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	15	18.52
Genel toplam (5 amaç)	81	100.0

Tablo 10 incelendiğinde, öğretmenlere göre özbakım becerileri alanındaki 5 amacın tamamı birden fazla zeka alanı içinde yer almaktadır. Amaçlar en az dört, en çok ise beş zeka alanında yer almaktadır. Amaçlardan 3'ü (% 56.79) sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 24.69) mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik,

sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 1'i (% 18.52) bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarıdır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, özbakım becerileri alanındaki hiçbir amaç müziksel-ritmik zeka alanında yer almamaktadır.

Tablo 11. Okul öncesi eğitim programında özbakım becerilerine ilişkin kazanımların çoklu zeka kuramına dayalı zeka alanları açısından değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı

Zeka türlerine göre özbakım becerileri alanındaki kazanımlar	f	%
Sözel-dilsel, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (1 amaç)	60	24.19
Mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (6 amaç)	55	22.18
Bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel-özedönük ve doğacı zeka alanlarında yer alan amaçlar (4 amaç)	51	20.56
Sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (9 amaç)	38	15.32
Sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanlarında yer alan amaçlar (2 amaç)	23	9.27
Görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel ve doğacı zeka alanlarında yer alan amaçlar (4 amaç)	21	8.47
Genel toplam (26 kazanım)	24	100.0

Tablo 11'de, öğretmenlerin görüşlerine göre özbakım becerileri alanında yer alan 26 kazanımın tamamı birden fazla zeka alanı içinde yer almaktadır. Kazanımlar en az dört, en çok da altı zeka alanında yer almaktadır. Kazanımlardan 1'i (% 24.19) mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik ve içsel-özedönük zeka alanlarında; 6'sı (% 22.18) mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarında; 4'ü (% 20.56) bedensel-

kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel ve doğacı zeka alanlarında; 9'u (% 15.32) sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarında; 2'si (% 9.27) sözel-dilsel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarında; 4'ü (% 8.47) görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası, içsel ve doğacı zeka alanlarında yer almaktadır. Amaçların en çok kapsadığı ilk üç zeka alanı, bedensel-kinestetik, sosyal-kişilerarası ve içsel zeka alanlarıdır. Öğretmen görüşlerine göre hiçbir kazanım, müziksel-ritmik zeka alanında yer almamıştır.

4.TARTIŞMA

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, *psikomotor alanda* amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı, bedensel-kinestetik zeka alanı olurken, öğretmen görüşlerine göre bu alandaki hiçbir amaç ve kazanım sosyal-kişilerarası ve doğacı zekada yer almamıştır.

Sosyal-duygusal alanda amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı, sözel-dilsel; kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı ise, sosyal-kişilerarası zeka alanlarıdır.

Dil ve bilişsel alanlarda yer alan amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı, sözel-dilsel zeka olmuştur.

Öz bakım becerilerinde amaç ve kazanımların en çok kapsadığı zeka alanı, bedensel-kinestetik zeka alanı olurken; öğretmenlerin görüşlerine göre, öz bakım becerileri alanındaki hiçbir amaç müziksel-ritmik alanında yer almamaktadır. Genel olarak bakıldığında, sözel-dilsel zeka alanının üç gelişim alanındaki amaç ve kazanımlarda, bedensel-kinestetik zeka alanının ise psikomotor ve öz-bakım alanlarındaki amaç ve kazanımlarda en çok yer alan zeka alanı olduğu görülmektedir. Sosyal-kişilerarası, doğacı ve müziksel-ritmik alanlarının bazı gelişim alanlarındaki amaç ve kazanımlarda hiç yer almadığı bir diğer çarpıcı sonuçtur. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki amaç ve kazanımların, öğretmen görüşlerine dayalı olarak çoklu zeka alanlarına göre değerlendirildiği bu çalışmanın bulguları, okul öncesi eğitim programındaki tüm gelişim alanlarında, çoklu zeka alanlarının yeteri ölçüde temsil edilmediğini ortaya çıkarmıştır.

Başbay'ın (2000) yaptığı benzer bir çalışmada sınıf öğretmenliği programının çoklu zeka kuramının özelliklerini tam olarak yansıtmadığı, daha çok sözel ve mantıksal matematiksel zeka üzerinde yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysa çoklu zeka kuramı ile yapılan etkinlikler,

öğrencilerin okula ve kendilerine karşı olumlu tutum geliştirmesini desteklemekte, öğrencilerin başarısını ve yaratıcılıklarını attırmaktadır (Janes ve diğ., 2000; Çetin ve Yükselen, 2005). Ayrıca çoklu zeka uygulamaları, çocukların işbirliği içinde hareket etmelerini ve sosyal becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Kolb ve Weede, 2001). Anaokulunda ve birinci sınıflarda yapılan bir çalışmada çocuklara çoklu zeka uygulamaları ile etkinlikler uygulandığında okuma, yazma ve dinleme becerilerinde artış görülmektedir (Lowe ve diğ., 2001). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, çoklu zeka uygulamaları çocukların bir çok becerisinin gelişimiyle birlikte var olan gelişim alanlarını da desteklemektedir (Janes ve diğ., 2000; Kolb ve Weede, 2001; Bayhan, 2003; Ulutaş, 2005). Bu nedenle uygulanmakta olan okul öncesi eğitim programının amaç ve kazanımlarını tekrar ele almakta yarar vardır.

Araştırmada bazı sınırlılıklar da yer almaktadır. Çalışma altmış okul öncesi öğretmeni ile sınırlıdır. Sonraki çalışmalarda öğretmen sayısı arttırılabilir. Ayrıca öğretmen görüşlerinin yanı sıra araştırmacıların görüşlerine de yer verilebilir. Öğretmenlerin ve araştırmacıların görüşleri karşılaştırılabilir. Çalışma, çoklu zeka alanlarının okul öncesi eğitim programında yer alan amaç ve kazanımları içinde temsil edilmesine dayalıdır. Konu ile ilgili sonraki çalışmalarda, okul öncesi eğitim programı farklı değişkenler açısından ele alınabilir. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ile çoklu zeka alanlarına yönelik etkinlik uygulamaları arasındaki ilişkiler gibi farklı konularda araştırmalar yapılabilir. Bunların yanı sıra konuyla ilgili aşağıdaki öneriler belirtilebilir;

1. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan amaç ve kazanımlar, doğacı zekâ, müziksel-ritmik zeka, sosyal-kişilerarası ve içsel-özedönük zeka alanları açısından zenginleştirilmelidir.

2. Eğitim kurumlarında çoklu zeka uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

3. Eğitimcilere çoklu zekâ kuramının eğitim sistemi için önemini anlatan hizmet içi eğitimler verilmelidir. Verilecek eğitimlerde kuramın tanıtılmasının yanı sıra kurama eğitim uygulamalarında nasıl yer verileceği etkinlik örnekleri ile belirtilmelidir.

4. Okul öncesi dönemde çoklu zekâyâ yönelik araştırmalar arttırılmalıdır.

5. Ailelerle işbirliği içerisinde her çocuğun ilgi ve yeteneğinin farklı olduğu düşünülerek, çocuğa yönelik ortamlar hazırlanmalı ve çocuğun ilgisine giren alanlarda etkinlikler geliştirilmelidir.

6. Çoklu zeka kuramı gibi okul öncesi eğitimi de kapsayan yeni yaklaşımlar, modellerle ilgili araştırmalar arttırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

7. Okul öncesi dönem çocuklarının çoklu zeka alanlarını desteklemeye yönelik proje çalışmaları uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, M.(2003). *Çoklu Zeka Kuramı'na Uygun Hazırlanmış Alıştırma Yazılımlarının İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Başarısına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N.(1993). *Çocuklarda Ve Ergenlerde İlgilerin Gelişimi*, 9. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, 26-28, Ankara.
- Armstrong, T. (2000). *In Their Own Way*, Penguin Putman Inc, New York.
- Baldes, D., Cahil, C. ve Moretto, F. (2000). Motivating student to learn through multiple intelligences, cooperative learning, and positive discipline. Master of Arts Action Research Project, Saint Xavier University and Skylight Professional Development Field- Based Master's Program, http://www.eric.org/ED_442_574 (Erişim Tarihi:15.05 .2012)
- Başbay, A. (2000). *Çoklu zeka kuramına göre eğitim programları ve sınıf içi etkinliklerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayhan, D. (2003). *Çoklu zeka kuramına dayanan okuma-yazmaya hazırlık programının, altı yaş çocuklarının okula hazır bulunuşluk düzeylerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi . Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baykal, İ. A. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanan Çoklu Zeka Kuramının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Gazi Üniversitesi.
- Bulut-Pedük Ş. (2007). *Altı Yaş Grubundaki Çocuklara Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Olarak Verilen Matematik Eğitiminin Matematik Yeteneğine Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Checkley, K. (1997). The first seven...the eight, *Educational Leadership*, 55(1), 8–13.
- Çelebi-Öncü, E. (2010). *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi*, Pegema Yayınları, Ankara.

- Çetin, Z. ve Yükselen, A. (2005). Çoklu zeka eğitim programlarının çocukların yaratıcılıkları üzerinde etkisi. *Yaşadıkça Eğitim*, 87, 38-40.
- Darıca, N.(2009). *Çoklu zeka kuramına uygun gelişimsel etkinlikler*, Morpa Yayınları, İstanbul.
- Demirel, Ö., Akınoğlu, O., Acat, M.B., Avanoğlu, Y., Bağcıoğlu, G., Özkan, B., Sayan, H., Sıvacı, S.Y., Şahinel, S. ve Talu, N.(1998). İlköğretimde çoklu zeka kuramının uygulanması. VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Cilt I, 531–546.
- Demirel, Ö. (2000). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ekşi, G. (2009). Multiple short story activities for very young learners with multiple tastes, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 13, Sayı: 40.
- Elibol, O. F. (2000). *Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Grubu Çocukların Çoklu Zeka Teorisine Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi , Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erman, A. (2003). *İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Türlerindeki Dağılım Ve Düzey Ölçümlerinin Müziksel Zeka Düzeyleriyle Karşılaştırmalı İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi , Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed*, Basic Books, New York.
- Hoerr T. R. (2002). More about multiple intelligences, *Early Childhood Today*, 16(4), 43.
- Janes, L. M., Koutsopanagos, C. L., Mason, D. S., and Villaranda, I.(2000) Improving student motivation through the use of engaged learning, cooperative learning and multiple intelligences. . Master of arts action research project, Saint Xavier University and Skylight Professional Development Field- Based Master's Program. 80 p., <http://www.eric.org>. (Erişim Tarihi:08.05.2012)
- Karadağ, A. (2009). *Okul Öncesinde Çoklu Zeka*, Kök yayıncılık, Ankara.

- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 8. Basım, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kolb, K. ve Weede, S.(2001). Teaching prosocial skills to young children to increase emotionally intelligent behavior. <http://www.eric.org>.(ErişimTarihi: 10.06.2012)
- Köksal, M.S. (2006). Kavram öğretimi ve çoklu zeka teorisi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:14, No:2, 473-480.
- Koroğlu, H. ve Yeşildere, S.(2004). İlköğretim Yedinci Sınıf Matematik Dersi Tamsayılar Ünitesinde Çoklu Zeka Teorisi Tabanlı Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı:2, 25-41.
- Kutluca, T.; Çatlıoğlu, T.; Birgin, O.; Aydın, M. ve Butakın, V. (2009). Çoklu Zekâ Kuramına Göre Geliştirilen Etkinliklere Dayalı Öğretime İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 1-16.
- Lowe, K., Nelson, A., O'donnell, K. and Walker, M. C. (2001) Improving reading skills. Master of arts action research Project, Saint Xavier University and Skylight Professional Development Field- Based Master's Program.91p., <http://www.eric.org>. (Erişim Tarihi:12 .06.2012)
- Müftüler, M. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanlarına Göre Serbest Zaman Tercihlerinin Belirlenmesi, *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, Ocak, 2009.
- Özdemir, P. (2002). *The Effects Of Instructional Strategies Based On The Principles Of Multiple Intelligence Theory On Understanding Of "Diversity Of Livings Things"*, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Middle East Technical University, Ankara.
- Saban, A. (2002). *Çoklu Zeka Teorisi Ve Eğitim*, 2. Basım, Nobel Yayınları, Ankara.
- Silver, H., Strong, R. and Perini, M. (1997). Intergrating Learning Styles And Multiple İntelligence, *Educational Leadership*, 41, 22-27.
- Temur, Ö. D. (2001). Çoklu Zeka Kuramına Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin 4.Sınıf Öğrencilerinin Matematik

- Erişilerine Ve Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi , Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tuğrul, B. ve Elibol, F. (2001). Altı Yaş Çocuklarının Güçlü Oldukları Çoklu Zeka Türlerinin Belirlenmesi Ve Çocukların Tercih İle Ailelerinin Görüşlerinin Karşılaştırılması, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1, 4-5.
- Tuğrul, B. ve Duran, E. (2003). Her Çocuk Başarılı Olmak İçin Bir Şansa Sahiptir: Zekanın Çok Boyutluluğu Çoklu Zeka Kuramı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 224-333.
- Türkuzan, R. (2004). Çoklu Zeka Kuramının Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Öz Kütle Konusunu Anlamalarına Ve Öğrendikleri Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ulutaş, İ. (2005). *Anasınıflarına devam eden altı yaş çocuklarının duygusal zekalarına duygusal zeka eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, E. (2006). *Farklı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Grubundaki Çocukların Çoklu Zeka Kuramına Göre İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuz K. E.(2001). *Çoklu zeka teorisi ve uygulamaları*, Özel Ceceli Okulları Yayınları, Ankara.
- Yenilmez, K. ve Bozkurt, E. (2006). Matematik eğitiminde çoklu zekâ kuramına yönelik öğretmen düşünceleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık.